

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення дев'ятого четвертої
(позачергової) сесії міської ради
VIII скликання від 19.12.2024 р.
№ 1.11-94/2024

**Програма підтримки самозабезпечення
Дунаєвецької міської територіальної громади
харчовими продуктами на 2025-2026 роки
«Сади Перемоги»**

I. Паспорт Програми

1.	Ініціатор розроблення Програми	Дунаєвецька міська рада
2.	Розробник Програми	Дунаєвецька міська рада
3.	Відповідальний виконавець Програми	Відділ економіки, інвестицій, комунального майна та агропромислового розвитку апарату виконавчого комітету Дунаєвецької міської ради, Управління соціального захисту та праці Дунаєвецької міської ради
4.	Учасники програми	Міська рада, населення громади, ВПО
5.	Термін реалізації Програми	2025-2026 роки
6.	Перелік джерел фінансування, які залучаються до виконання Програми	Міський бюджет, державний бюджет, інші джерела не заборонені законодавством
7.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми	У межах асигнувань, передбачених у міському бюджеті та державному бюджеті та інших джерелах не заборонених законодавством

II. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

В умовах повномасштабного вторгнення російської федерації однією з проблем Дунаєвецької територіальної громади (як і більшості громад в Україні) є забезпечення достатньої кількості харчових продуктів для жителів громади. Це пов'язано, насамперед із такими факторами, як: ведення бойових дій на значній площі територій, де вирощувалась велика кількість продукції рослинництва, руйнування продовольчих складів, нищення ферм і птахофабрик; руйнування поставок харчових продуктів як всередині України так і з-за кордону. За оцінками експертів щороку починаючи з 2022 року Україна недоотримує від 30% до 70% середньорічного врожаю більшості найважливіших с/г культур, що може спричинити значну нестачу продовольства, зокрема третина українців може мати проблеми в отриманні достатньої кількості харчових продуктів в міських, сільських та селищних громадах.

Станом на грудень 2024 року чисельність населення в Дунаєвецькій територіальній громаді становить 35064 особи (в 2023р. – 35 413 осіб). Збільшилась кількість внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) до 4299 осіб. У користуванні сільськогосподарських товаровиробників перебуває 28 255,95 га або 43% від загальної площі громади. У галузевій структурі суб'єктів підприємницької діяльності, що забезпечують потреби жителів громади у харчових продуктах, спостерігається стабільний розвиток та відносно висока продуктивність виробництва продуктів харчування, заготівлі та переробки продуктів харчування, ресторанного господарства, роздрібної і оптової торгівлі. На території громади успішно діють заклади громадського харчування та торгівлі, а саме:

- 26 об'єктів громадського харчування;
- 224 магазини;
- 56 павільйонів;
- 44 об'єкти лоткової торгівлі;
- 2 ринки.

Також, на території Дунаєвецької територіальної громади успішно працює та розширює напрямки діяльності сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Ягідний рай». Протягом 2022-24 років кооперативом збільшено площі обробітку та нарощено валовий збір ягід і овочів: закладено близько 37 тис. саджанців малини, 4 тис. саджанців полуниці на площі 1 гектар, в стадію промислового плодоношення входить близько 4 тис. плодкових дерев. Під ягідники коперативу відведено близько 8 гектарів земельних угідь. Розроблено ділянки під вирощування овочевих культур на площі 10 гектарів. Для нових культур закладено площі під вирощування: ожини - 200 саджанців, жимолості – 100 саджанців.

Виходячи із рекомендованих (та фактичних за 2020 рік) норм споживання, для повноцінного забезпечення жителів громади та ВПО на 2025-2026 роки, необхідний щорічний обсяг харчових продуктів становить:

Таблиця 1

Назва продукту	Од. виміру	Норма споживання	Потреба громади на рік
1	2	3	4
М'ясо	Кг	53,8	1 886 443,2

Молоко і молокопродукти	Кг	201,9	7 079 421,6
Яйця	шт.	278	9 747 792
Хлібобулочні вироби, макарони, крупи)	Кг	96,6	3 387 182,4
Овочі різні у тому числі:	Кг	164	5 750 796
Картопля	Кг	123	4 312 872,1
Цибуля на ріпку	Кг	11,6	406 742,4
Цибуля зелена	Кг	2,4	84 153,6
Капуста білоголова	Кг	29	1 016 856,2
Капуста цвітна	Кг	4,2	147 268,8
Морква	Кг	9	315 576,01
Помідори	Кг	39	1 367 496,3
Огірок	Кг	10	350 640,2
Буряк столовий	Кг	10	350 640,2
Часник	Кг	0,8	28 051,2
Кабачки і патисони	Кг	3,2	112 204,8
Редиска і редька	Кг	3,6	126 230,4
Перець	Кг	2,8	98 179,2
Баклажан	Кг	2,8	98 179,2
Фрукти, ягоди	Кг	56,5	1 971 116,0
Цукор	Кг	27,8	974 779,2
Олія	Кг	12,3	431 287,2

Із такого переліку та обсягів харчових продуктів, що потрібні для забезпечення повноцінного харчування жителів громади, частина продуктів вироблялась в межах самої громади індивідуальними домогосподарствами та підприємцями, частина покривалась за рахунок поставок ззовні через мережу торгових закладів.

Орієнтовно, покриття загальних потреб жителів громади у харчових продуктах через мережу роздрібної та оптової торгівлі (обсяги реалізованої продукції, включаючи продовольчі ринки) за основними категоріями харчових продуктів в 2024 році складали: м'ясо – 820 073,4 кг, молоко і молокопродукти – 3 077 561,7 кг, яйця – 4 237 544 шт., хліб та хлібобулочні вироби, макарони, крупи – 1 472 473,8 кг, картопля – 1 874 889,0 кг, цибуля – 178 906,8 кг, цибуля зелена – 36 583,2 кг, капуста білоголова – 442 047,1 кг, капуста цвітна – 64 776,6 кг, морква – 137 187,2 кг, помідори – 601 497,6 кг, огірок – 154 230,2 кг, буряк столовий – 154 102,3 кг, часник – 12 338,4 кг, кабачки і патисони – 49 353,6 кг, редиска і редька – 55 522,8 кг, перець – 43 184,4 кг, баклажани – 43 184,4 кг, фрукти, ягоди – 871 399,5 кг, цукор – 974 779,2 кг, олія – 431 287,2 кг.

У разі збереження в 2025 році обсягів продажу в мережі роздрібної та оптової торгівлі (включаючи продовольчі ринки) громади або поза її межами для забезпечення потреб жителів Дунаєвецької міської територіальної громади в харчових продуктах відповідно до норм споживання потрібно виробити власними силами (або придбати) щонайменше таку ж кількість харчових продуктів як і в 2024 році, а зважаючи на внутрішньо переміщених осіб ще більше.

Враховуючи умови, що склалися, основними проблемами щодо забезпечення продовольством жителів громади та створення продовольчого фонду для реалізації продовольчої продукції за її межі є:

- недостатня кількість основних харчових продуктів, що виробляються у громаді для мінімізації ризиків їх постачання у громаду у воєнний та повоєнний період, зокрема за видами: деякі види круп (рис, гречка, пшоно, овес), цукор, цибуля на ріпку, помідори, перець, баклажани, риба;
- не використання усіх земельних ресурсів, які можуть бути використаними для вирощування необхідних продуктів;
- використання індивідуальними домогосподарствами маловрожайних та схильних до хвороб сортів овочів, зокрема картоплі, помідор, моркви, буряка, огірків, гарбузів.
- брак відповідної с/г техніки та паливно-мастильних матеріалів (ПММ), для обробітку земель;
- відсутність традицій та обладнання для переробки/збереження готової продукції індивідуальними домогосподарствами;
- відсутність практичного досвіду та спроможності у сфері реалізації надлишків с/г продукції, невпорядкованість заготівельно-збутової діяльності.

Створення Програми зумовлено необхідністю мінімізувати існуючі загрози посилення продовольчої кризи в умовах війни та післявоєнної відбудови. Виникає нагальна потреба у скоординованій співпраці, злагодженій роботі влади, підприємств, фермерів та домогосподарств і громадських організацій задля виконання комплексу весняних польових робіт в умовах ресурсного обмеження, вирощення, збору, зберігання, переробки урожаю.

III. Мета Програми

Метою Програми є забезпечення продовольчої безпеки Дунаєвецької територіальної громади шляхом залучення населення громади, включаючи ВПО, до вирощування продуктів харчування, сприяння забезпеченню потреб у насіннєвому матеріалі, засобах живлення та захисту рослин, паливо-мастильних матеріалах; створення екологічно безпечних умов проживання населення і провадження господарської діяльності, захисту земель від виснаження, деградації та забруднення, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, збереження функцій ґрунтового покриву.

Реалізація Програми сприятиме підвищенню самозайнятості населення, розвитку підприємництва в аграрній сфері та недопущенню продовольчої кризи в Дунаєвецькій територіальній громаді.

IV. Обґрунтування шляхів та засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування, строки виконання Програми

Розв'язання наявних проблем забезпечення продовольством жителів громади можливо із застосуванням принаймні 3-х шляхів.

Перший – збереження існуючої ситуації, коли на практиці в основному будуть збережені підходи, які були нормою для мирного періоду та відсутності жодних перебоїв з постачанням необхідної продукції для задоволення потреб різних категорій споживачів. В той же час з урахуванням обмежених ресурсів, існуючих проблем та викликів щодо продовольчої безпеки в умовах війни та повоєнний період, які стоять перед територіальною громадою та країною в цілому, цей варіант не можна вважати прийнятним. Він не враховує наявні потреби та ситуацію із постачанням продуктів харчування в умовах руйнування інфраструктури (в т.ч. агровиробництва, складських приміщень, тощо) міст, сіл та селищ, окупації території, забруднення та мінування с/г земель, масової міграції та внутрішнього переміщення населення.

Другий варіант передбачає активізацію роботи з окремими категоріями громадян і місцевого підприємництва, здійснення точкових кроків, спрямованих на збільшення виробництва окремих видів продуктів харчування на окремих територіях, наприклад, найбільш безпечних з точки зору ведення воєнних дій. Зазначений варіант може забезпечити досягнення певних результатів, наприклад, активізувати місцевих фермерів та окремі домогосподарства, зменшити кількість необроблюваних ділянок, використати більші площі для посівів і насаджень с/г культур, зібрати кращий врожай та повернути частину для потреб ЗСУ. Однак, такий підхід дасть можливість лише частково та ситуативно вирішити окремі проблеми, що виникли та виникатимуть внаслідок війни проти України, дозволить отримати лише частковий результат.

Третій варіант пропонує застосувати системний підхід та залучити максимальну кількість територіальних громад для вирощування усіх необхідних видів продуктів харчування, що дозволить найбільш повно забезпечити нормативні потреби у продуктах харчування домогосподарств, ВПО, соціальних комунальних закладів (харчування у садочку, школі та ін.), а у разі надлишку харчових продуктів надати допомогу у забезпеченні продуктами харчування Збройним Силам України (далі – ЗСУ), передати чи реалізувати залишки для потреб інших територіальних громад України.

В основі цього варіанту є діяльність, яка передбачає:

- проведення масштабної інформаційно-просвітницької кампанії;
- оцінку потреб жителів громади у продуктах харчування;
- інвентаризацію ресурсів та можливостей забезпечити вирощення, збір, переробку та зберігання на території громади продуктів харчування ;
- покращення координації та чіткого планування проведення польових робіт; активізацію всієї територіальної громади, включаючи залучення ВПО;
- придбання необхідних матеріалів, техніки, інвентаря, обладнання для вирощування, збереження та переробки виробленої продукції;
- розроблення механізму розподілу та використання матеріалів, техніки, інвентаря, обладнання для вирощування, збереження та переробки виробленої продовольчої продукції;
- консультаційну підтримку населення з питань переробки, збереження, реалізації.

У порівнянні з попередніми, третій варіант є оптимальним, оскільки дозволить комплексно підійти до вирішення наявної проблеми, забезпечить ефективне використання потенціалу територіальної громади, дозволить забезпечити власні потреби в продуктах харчування, дасть змогу надати важливу підтримку у продовольчому забезпеченні ЗСУ, а також інших громад.

Одним з найважливіших питань, яке має бути вирішено, зокрема, є: максимально можливе самозабезпечення громади основними харчовими продуктами, які можуть і мають

бути вирощеними у громаді, вироблення цих продуктів в обсягах, яких би вистачило і жителям громади (включаючи ВПО). Реалізація цього варіанту сприятиме створенню певного місцевого продовольчого резерву та забезпеченню продовольством ЗСУ та постачання харчових продуктів в інші громади.

Кожне селянське домогосподарство, кожна сім'я ВПО, яка переселилась у села, кожна міська сім'я, яка має дачу чи город, кожен клаптик комунальної землі Дунаєвецької територіальної громади, а також землі фермерів та агровиробників мають бути залучені до процесу самозабезпечення харчовими продуктами.

Реалізація Програми здійснюватиметься за рахунок коштів місцевого бюджету, державної підтримки (субвенцій, дотацій за можливості), а також безповоротної фінансової і матеріальної допомоги, благодійних внесків, коштів фізичних і юридичних осіб, інших джерел, що не заборонені чинним законодавством.

Фінансове забезпечення Програми на 2025-2026 роки буде відбуватись відповідно бюджетних призначень, що затверджуються щорічно Дунаєвецькою міською радою на відповідний рік.

Строк виконання Програми – 2025-2026 роки.

V. Перелік заходів і завдань Програми

Основними завданнями Програми є:

- 1.** Скоординована робота громади для самозабезпечення харчовими продуктами.
- 2.** Самозабезпечення громади здійснюється на основі реальних даних щодо потреб домогосподарств в харчових продуктах та можливостей домогосподарств та громади щодо їх вирощення, переробки та зберігання.
- 3.** Домогосподарства вирощують, збирають, переробляють, зберігають продукцію для задоволення потреб в харчуванні та формування місцевого продовольчого резерву, а також реалізації надлишків.
- 4.** Домогосподарства трансформуються в місцеві підприємницькі ініціативи в агросфері.

Виконання Програми здійснюватиметься шляхом реалізації заходів, у відповідності до визначених завдань.

VI. Напрями діяльності та заходи Програми

Орієнтовний перелік заходів, термін и їх виконання, а також інформація щодо обсягів та джерел фінансування, очікуваних результатів та показників виконання наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

№ з/п	Найменування заходу	Термін виконання	Джерела фінансування	Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн.	Очікуваний результат	Показник виконання
1	2	3	4	5	6	7
Завдання 1. Скоординована робота громади для самозабезпечення харчовими продуктами						
1.1	Забезпечення належної координації впровадження Програми	постійно	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Залучення комунальних установ та комунальні підприємства до впровадження Програми	Кількість комунальних установ та комунальних підприємств, що залучені до впровадження Програми (од.)
						Площа земельних ділянок комунальних установ/підприємств, які використовуються для вирощування /виробництва харчових продуктів за установами/підприємствами, (м ²)
					Старости здійснюють координацію впровадження Програми у старостинських округах	Частка старостинських округів, що залучені до реалізації Програми (%)
					Кількість домогосподарств, які залучені до реалізації програми (од.)	

					(наприклад, залучення необхідної техніки, обладнання, насінневого матеріалу тощо)	Частка домогосподарств, які вирощують, зберігають, переробляють, зберігають продукцію для задоволення потреб в харчуванні (%)
Завдання 2 . Самозабезпечення громади здійснюється на основі реальних даних щодо потреб домогосподарств в харчових продуктах та можливостей громади щодо їх вирощення, переробки, зберігання та реалізації						
2.1	Проведення оцінки реальної кількості жителів у громаді (постійних, ВПО)	березень (щорічно)	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Громада має достовірну інформацію про потреби домогосподарств у харчових продуктах	Чисельність населення громади, у т. ч. міського та сільського; чисельність ВПО у громаді (осіб)
2.2	Визначення потреб домогосподарств (включаючи ВПО) у: - паливно-мастильних матеріалах, - насінні, - мінеральних добривах, - засобах захисту рослин	березень-квітень (щорічно)	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Наявна інформація про потреби домогосподарств у необхідних матеріалах для вирощування сільськогосподарської продукції	Частка домогосподарств, які отримали необхідні матеріали, техніку обладнання для вирощування харчової продукції (%)
2.3	Визначення наявного земельного фонду громади для реалізації Програми	березень-квітень (щорічно)	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела	в межах наявних фінансових ресурсів	Громада має достовірну інформацію щодо наявного земельного фонду та можливостей	Загальна площа земельних ділянок, у т. ч. комунальних, що використовуються чи можуть бути використаними для вирощування сільськогосподарської продукції

			фінансування*		вирощування харчових продуктів	(м ²)
Завдання 3. Домогосподарства вирощують, збирають, переробляють, зберігають продукцію для задоволення потреб в харчуванні та формування місцевого продовольчого резерву, а також реалізації надлишків						
3.1	Проведено інформаційно-комунікаційні роботи: інформування через збори громадян, соціальні мережі, сайт міської ради; розповсюдження інформаційних матеріалів	постійно	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Домогосподарства мають необхідну інформацію щодо вирощування харчових продуктів	Кількість проведених навчальних заходів, консультацій, опублікованих роз'яснень та інформаційних матеріалів (од.)
3.2	Поширено досвід, кращі практики (публікації на веб-сайтах, у соціальних мережах, використання інших каналів комунікації).	постійно	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Заохочення та залучення нових домогосподарств в межах громади, а також інших громад регіону до участі у проєкті «Сади Перемоги»	Кількість розміщених публікацій, розповсюджених інформаційних матеріалів (од.)
Завдання 4. Домогосподарства трансформуються в місцеві підприємницькі ініціативи в агросфері						
4.1	Посилено підприємницькі навички, рівень знань населення щодо можливостей започаткування власної справи	постійно	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Домогосподарства мають необхідну інформацію та навички для ведення підприємницької діяльності в агросфері	Кількість проведених навчальних заходів, консультацій (од.)
						Кількість домогосподарств, які отримали інформаційні матеріали та консультації (навчання, тренінги тощо) (од.)
						Кількість новостворених підприємств/зарєстрованих

						фізичних осіб-підприємців, що працюють у галузі сільського господарства (од.)
4.2	Підвищено спроможність домогосподарств та малого бізнесу, с/г кооперації щодо виробництва, зберігання, переробки та реалізації харчової продукції	постійно	міський бюджет, державний бюджет, інші джерела фінансування*	в межах наявних фінансових ресурсів	Домогосподарства отримують підтримку для започаткування та розвитку підприємницької діяльності в агросфері	Кількість осіб, що долучились до кооперативної діяльності (осіб)
						Розмір підтримки, яку отримали домогосподарства для започаткування і розвитку підприємницької діяльності в агросфері, за видами підтримки, за видами діяльності (тис. грн.)

* інші джерела фінансування, що не заборонені законодавством (гранти, кошти міжнародної технічної допомоги, благодійні внески та інші)

VII. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Реалізація Програми сприятиме вирощенню достатньої кількості необхідного врожаю с/г культур, забезпеченню продовольчої безпеки жителів Дунаєвецької територіальної громади, запобіганню нестачі харчових продуктів у період війни та повоєнний період.

За підсумками реалізації програми завдань та заходів, Розробник Програми щорічно, до 15 січня року, наступного за звітним, готує звіт щодо результатів реалізації завдань та заходів Програми.

Секретар міської ради

Олег ГРИГОР'ЄВ